

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Gråsirken af holboelli-typen

HAANING I FELTEN Især i det sene efterår blev Danmark ramt af en gråsirken invasion. Takket være ringmærkning har vi fået et godt billede af fordelingen af de forskellige arter gråsirken, andelen af hvidsiskener samt, i en vis grad, også afvigende fugle med intermedie karakterer. På Agger Tange var jeg med, da vi fangede en afvigende stor og meget langnæbbet gråsirken. Den lever op til fugle af typen holboelli fra Sibirien. Prøv at tjekke flokkene derude også for fugle af denne type.

Den sene del af efteråret har budt på store forekomster af gråsiskener. Der er tydeligvis tale om en invasion, der blev markant fra første november. Fra flere af trækstederne har der været meget store trækdage med imponerende tal. Fra Nordmandshage i Nordjylland er der talt 19.020 trækkende gråsiskener i perioden 6. juli – 3. december. Heraf hele 17.177 siden 2. november. Den helt store dag skete den 24. november hvor hele 7823 trak syd. Der er sandsynligvis tale om ny danmarkskrekord af trækkende fugle på en efterårsdag.

Forekomsten i Thy er mest tydelig gennem ringmærkeren Arne Urvangs ringmærkningstal. I oktober ringmærkede han blot 36 gråsiskener. Han oplyser, at de fleste han fangede denne måned, var lille gråsirken. I november har han fanget ca. 1070 gråsiskener. Af disse var stor gråsirken den altdominerende.

Gedser Fuglestation imponerer også med store tal. Deres bedste trækdag skete den 12. november, hvor hele 4285 blev noteret trækkende. Der var tale om en tredobling af den gamle Gedserrekord. Ringmærkerne havde meget travlt dernede. I alt fangede og ringmærkede de 4287 store gråsiskener og 208 lille gråsirken i løbet af efteråret.

Blåvand melder også om mange trækkende fugle, særligt i første halvdel af november.

Ringmærkningen gør det muligt at kigge detaljer og afvigelser hos de enkelte fugle. Det har også gjort det muligt, at få et billede af mængden af hvidsiskener der er i flokkene blandt gråsiskerne. På Gedser Fuglestation har de imponeret med at fange hele 44 hvidsiskener og i Thy 14. Det svarer til at knap 1% har været hvidsiskener i Gedser og at ca. 1,3 % har været hvidsiskener i Thy. I den kontekst er det interessant, at de i Gedser har fanget 24 fugle, som de har ladet være ubestemte, da de har haft intermediære karakterer mellem hvidsirken og stor gråsirken.

Jeg håber at se en præsentation af disse fugle, da de er yderst interessante ud fra et feltbestemmelsesmæssigt synspunkt.

På Agger Tange ringmærkede Arne Urvang og jeg 316 store gråsiskener, 2 lille gråsirken og 7 hvidsiskener den 21. november.

En af de store gråsiskener var afvigende. Dels var den meget stor, men det var først og fremmest næbbets størrelse, man studsede over.

Stor gråsirken, holboelli-type, Agger Tange den 21. november 2017. Bemærk først og fremmest det meget lange næb. Fuglen oplevede man desuden som meget stor, men det er svært at bedømme ud fra billedet. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Vi havde travlt ved nettene, hvorfor vi kun havde tid til at tage næb- og vingemål og tage nogle billeder, der dokumenterede fuglen. Derefter var det videre med ringmærkning af de mange andre fugle. Først senere kunne vi tjekke målene, vi havde taget (både Arne og jeg tog målene, for at tjekke op på om der var overensstemmelse).

Jeg kunne huske, at jeg havde set navnet holboelli nævnt i [dette indlæg](#) på Birding Frontiers, som jeg også tjekkede i forbindelse med, at vi fangede [denne fugl](#) i 2013.

Men hvad holboelli er for noget, er der vist ingen, der er 100% sikker på. Typen findes, men den findes især i Sibirien fra Yamal Halvøen nord for Uralbjergene og videre østpå. I Altai, der grænser op til Mongoliet og

Kazakhstan er op til 65% af undersøgte overvintrende gråsiskener holboelli-typer. Den beskrevne form er baseret på næbmål, men det er samtidig nævnt at man mod vest finder fugle med intermediære mål hos de store gråsiskener.

Man har gennem tiden kaldt holboelli for en egentlig race, da nogle har beskrevet, at de yngler side om side med stor gråsiskken. Nogle har endda kaldt den for en egen art.

I dag er den gængse opfattelse, at de skal opfattes som en langnæbbet form af stor gråsiskken, og derfor højst skal benævnes holboelli-type. Se også et billede af en sådan type på [denne blog](#) (og nyd de øvrige rigtigt gode billeder af siskener). Gamle hanner af holboelli-typen skal i øvrigt også have endnu mere dyb rød farve på brystet end hos hanner af "normale" store gråsiskener.

De beskrevne mål hos holboelli-typer er, at næblængden (næbspids til kranie) skal være mindst 13,0 mm hos hunner og mindst 13,5 mm hos hanner. Vingelængden er kun beskrevet som "lidt længere" end hos stor gråsiskken. Hos stor gråsiskken er næblængden op til 10,4 mm hos hanner og op til 9,7 mm hos hunner ifølge Identification Guide to European Passerines af Lars Svensson. Samme guide beskriver en vingelængde hos stor gråsiskken på op til 78 mm hos fugle fra Sverige og op til 80 mm på fugle fra Sibirien.

Den aktuelle fugl fra Agger Tange havde næbmål på 13,0 mm (næbspids til kranie) og en vingelængde på 82 mm.

Der må være tale om en holboelli-type...

Stor gråsiskken, holboelli-type, Agger Tange den 21. november 2017. Bemærk igen det meget lange næb. Foto: Henrik Haaning Nielsen.

Tak til Arne Urvang og Hans Lind for oplysninger om ringmærkningstal fra henholdsvis Thy og Gedser Fuglestation.

 Dato:
04. 12. 2017

 Skrevet af:
Henrik Haaning Nielsen

 Fotos af:
Henrik Haaning Nielsen

 Emner:
FELTBESTEMMELSE

 Tags:
GRÅSISKEN, HOLBOELLI, HOLBOELLI-TYPE, RINGMÆRKNING, STOR GRÅSISKEN